

Tekster om døden i kristendommen

Tekster om døden i Det Gamle Testamente

*De døde lovpriser ikke Herren,
de som gik ned i stilheden (Salmernes bog 115,17)*

Nyd livet med den kvinde, du elsker, i det tomme liv, Gud har givet dig under solen, for det er din løn og i det, du slider med under solen. Alt hvad din hånd finder på at gøre, skal du gøre af al din magt, for i dødsriget, hvor du går hen, er der ingen handling eller sammenhæng, ingen kundskab eller visdom.

(Prædikerens Bog 9,9-10)

Tekster om Død og opstandelse i

Det Nye Testamente

Jeg er opstandelsen og livet; den der tror på mig, skal leve, om han end dør. Og enhver, som lever og tror på mig, skal aldrig i evighed dø.

(Johannesevangeliet 11,25)

... for når vi lever, lever vi for Herren, og når vi dør, dør vi for Herren. Hvad enten vi altså lever eller dør, tilhører vi Herren.

(Paulus' Brev til Romerne 14,8)

For så sandt, som vi tror, at Jesus døde og opstod, vil Gud også ved Jesus føre de hensovende sammen med ham. For det siger vi jer med et ord af Herren: Vi, der lever og endnu er her, når Herren kommer, skal ikke gå forud for de hensovende. For Herren selv vil, når befalingen lyder, når ærkeenglen kalder og Guds basun gjalder, stige ned fra himlen, og de, der er døde i Kristus, skal opstå først. Så skal vi, der lever og endnu er her, rykkes bort i skyerne sammen med dem for at møde Herren i luften, og så skal vi altid være sammen med Herren.

(Paulus første brev til Thessalonikerne 4,13-17)

Tekster om døden i kristendommen

Salmer

Salmerne i salmebogen er gode at læse, hvis man vil vide noget om de kristne forestillinger om døden og håbet om det evige liv. Salmerne har i modsætning til det Nye Testamente meget visionære og billedtætte forestillinger om livet efter døden. Det gælder også de følgende to salmer, der ofte bruges i forbindelse med begravelser.

At sige verden ret farvel, DDS 538

Melodi: A.P.Berggren 1849

Thomas Laub 1921. Otto Mortensen 1982.

1. At sige verden ret farvel
i livets gry og livets kvæl
er lige tungt at nemme;
det lærtes aldrig her på jord,
var, Jesus, ej du i dit ord
hos os, som du er hjemme

2. Hvor tit hos dig end trøst jeg fandt,
når hjertet skjalv, og gråden randt,
og verdens bølger bruste,
ved støvet hænger dog min sjæl,
og slangen bider i min hæl,¹
skønt du dens hoved knuste.

3. O Jesus, Herre, broder sød!
Du kender bedst den bitre død,
du har den overvundet;
vor skabning grant og kender du,
ved godt, vi alle ser med gru
vort timeglas udrundet.

4. O, kom du, som engang, jeg ved,
du i din Faders herlighed
skal klart dig åbenbare,
var det i gry, var det i kvæld,
jeg skyndte mig med kort farvel
i sky til dig at fare.

5. Men kommer døden førend du,
kom da i løn' og kom i hu,
hvor mørkt der er i graven!

Tekster om døden i kristendommen

Omstrål mig, så jeg glemmer den,
salv øjet på din syge ven,
så jeg kan se Guds-haven!

6. Kom i den sidste nattevagt
i en af mine kæres dragt,
og sæt dig ved min side,
og tal med mig, som ven med ven,
om, hvor vi snart skal ses igen
og glemme al vor kvide!

7. Kom, som du vil! jeg ved det vist,
du selv har sagt, at her og hist
du kendes vil på røsten,²
den røst, hvorved trods verdens larm
os hjertet brænde kan i barm
og smelte hen i trøsten.

8. O, lad mig i min sidste stund
det høre af din egen mund,
som Ånd og liv kan tale,
hvor godt der er i Himmerig,
og at du stol har sat til mig
i dine lyse sale!

9. Før døden med sin istap-hånd
gør skel imellem støv og ånd,
bortvifter hjertets varme,
indslumre skal jeg da med lyst,
som barnet ved sin moders bryst,
i dine frelserarme.

N.F.S. Grundtvig 1843 og 1845.

¹ 1 Mos 3,15

² Joh 10,4

Tekster om døden i kristendommen

Kommentar til salmen

For salmedigteren er døden ikke en tanke, man kan vænne sig til. Hvad enten man er ung eller gammel er døden adskillelse og ensomhed (vers 1). Selv om digteren kan finde trøst i evangeliet, hænger hans sjæl ved støvet – altså ved frygten for døden (vers 2). Døden er iskold og uhyggelig, og den sætter skel; døden er virkelig afslutningen på livet (vers 7).

På baggrund af denne gru overfor døden henvender digteren sig som i en bøn til Jesus: digteren beder om, at Jesus, som selv kender døden, må "komme" om ikke i sin egen skikkelse så i skikkelse af en "læge" (vers 6) eller skjult i en andens (i en vens eller nær familiemedlems) dragt (vers 6).

Døden er for salmedigteren en fjende, men han finder trøst ved, at han ikke er alene med sin dødsangst. Han har tillid til, at han ved denne trøst må være i stand til at håbe på paradiset (Gudshaven), og han tror på, at der efter døden er evigt liv hos Gud. Dette håb er ganske konkret i modsætning til Det Nye Testaments afvisning af meget indgående spekulationer om det næste liv: Digteren forestiller sig, at han skal ses med sine kære igen (vers 6), og at der er sat en stol til ham i "de lyse sale" (vers 9). Derfor kan han slutte salmen med en konstatering af, at han nu kan lægge sig til at dø med ro i sindet (vers 9).

ORDFORKLARING

Gry og kvæld = morgen og aften

Nemme = lære, forstå, indse

Ved støvet hænger dog min sjæl: støvet er et andet for det dødelige

Skjalv = skælvede af angst og sorg

Og slangen bider i min hæl: 1. Mosebog 3,15: her et billede på arvesynd og dødelighed

I sky til dig: Paulus første brev til Thessalonikkerne 4,1

I løn = i det skjulte

Og kom i hu = Huske på

Salv øjet på din syge ven: Johannesevangeliet 11,3

Nattevagt = Poetisk billede på livets afslutning

Vist = sikkert

Her og hist = på jorden og i humlen

Rart = sjældent, enestående

Lyst = glæde

Kilde: Jørgen Kjærgaard, Salmehåndbog BD II, Det Kgl. Vajsenhus' Forlag, 2003.

Tekster om døden i kristendommen

Se, nu stiger solen af havets skød, DDS 754

Mel. Lars Nielsen 1891

Oluf Ring omkring 1915

1. Se, nu stiger solen af havets skød,
luft og bølge blusser i brand, i glød;
hvilken salig jubel, skønt alt er tyst,
medens lyset lander på verdens kyst!
2. Jeg vil ånde luften i fulde drag,
syng Gud en sang for den lyse dag,
takke ham, at morgnen mig end er sød,
at mig dagen fryder, trods synd og død.
3. Takke ham, som gav mig, når sol står op,
selv at føle morgen i sjæl og krop,
at al mørkhed svinder og sjælevé,
blot jeg trygt vil sige: din vilje ske!
4. O, at jeg tør favne dig, skære dag,
kalde dig med navne, min sjæls behag,
alle gode navne, som bedst jeg ved:
Moder, søster, elskte: min kærlighed!
5. Lysvæld bag ved lysvæld i himlen ind,
did, hvorfra den kommer nu, morgnens vind,
ret som om det ånded af lyset ud -
o du milde Fader, min skaber, Gud!
6. Lad mig nu kun drage ad natmørkt hav,
lad mig ikkun stævne imod min grav:
Livets Gud mig skærmer, jeg er hans barn,
ud hans hånd mig river af dødens garn.
7. Se, da stiger solen af hav på ny,
alle dødens skygger for evig fly;
o for sejsjubel, for salig lyst:
Lyset stander stille på livets kyst!

Jakob Knudsen, 1891

Tekster om døden i kristendommen

Kommentar til salmen

Salmen *Se, nu stiger solen af havets skød* er umiddelbart en beskrivelse af en smuk og livsbekræftende solopgang, der gør det muligt for digtets jeg at fryde sig over livet på trods af døden. Kigger vi Jakob Knudsens poetiske sprog efter i sømmene, finder vi imidlertid et ekstra lag af betydning, for solopgangen bliver i digtet foldet ud som et opstandelsesbillede.

I salmens 6. vers knyttes døden sammen med *natmørkt hav* og *graven* og specielt billedet *dødens garn*, vidner om en opfattelse af døden som noget, der isolerer mennesket fra verden og lukker sig omkring det: Et garn fanger man i daglig tale fisk i, så *dødens garn* betyder altså her, at mennesket fanges, når livet rinder ud. Pointen i strofen er imidlertid, at Guds hånd river tekstens 'jeg' (mennesket) ud af dødens garn. Ligesom i Det Nye Testamente ser vi forestillingen om, at Gud er til stede i døden, at vi ikke overlades alene i døden, men er i Guds hånd (hænder). Salmen siger også: *Jeg er hans barn* og fortæller herved, at Gud passer på digterjeget og dermed på mennesket.

I salmens 7. vers formuleres en forestilling om og tro på genopstandelsen, for i det øjeblik, Guds hånd river mennesket ud af dødens garn, stiger solen op og dødens skygger forsvinder for evigt. Netop denne bevægelse mod lyset – og lysets oplysning og magt over skyggerne og døden er en poetisk måde at fortolke Det Nye Testaments påstand om overvindelsen af døden: I Det Nye Testamente er Kristus lyset, livet og opstandelsen, ligesom Gud for digteren er til stede i lyset, og lyset besejrer mørket og døden. I anden sidste strofe bruser en *sejersjubel* og en *salig lyst*, dvs. en lykkelig glæde, der peger på frelse- og opstandelsestemaet.

ORDFORKLARING

Lysvæld bagved lysvæld = Mytologisk klingende kaldenavn for Gud, lysets skaber og ophav

Lyst = Glæde.

Salig = En lykke, der stammer fra Gud eller en frelsestilstand efter døden.